

Etické kodexy pro soudce a státní zástupce

Komparativní studie

JUDr. Jaromír Císař, Ph.D.,

Hotel Hermitage, Praha | 19. 6. 2023

Císař, Češka, Smutný s.r.o.,
advokátní kancelář

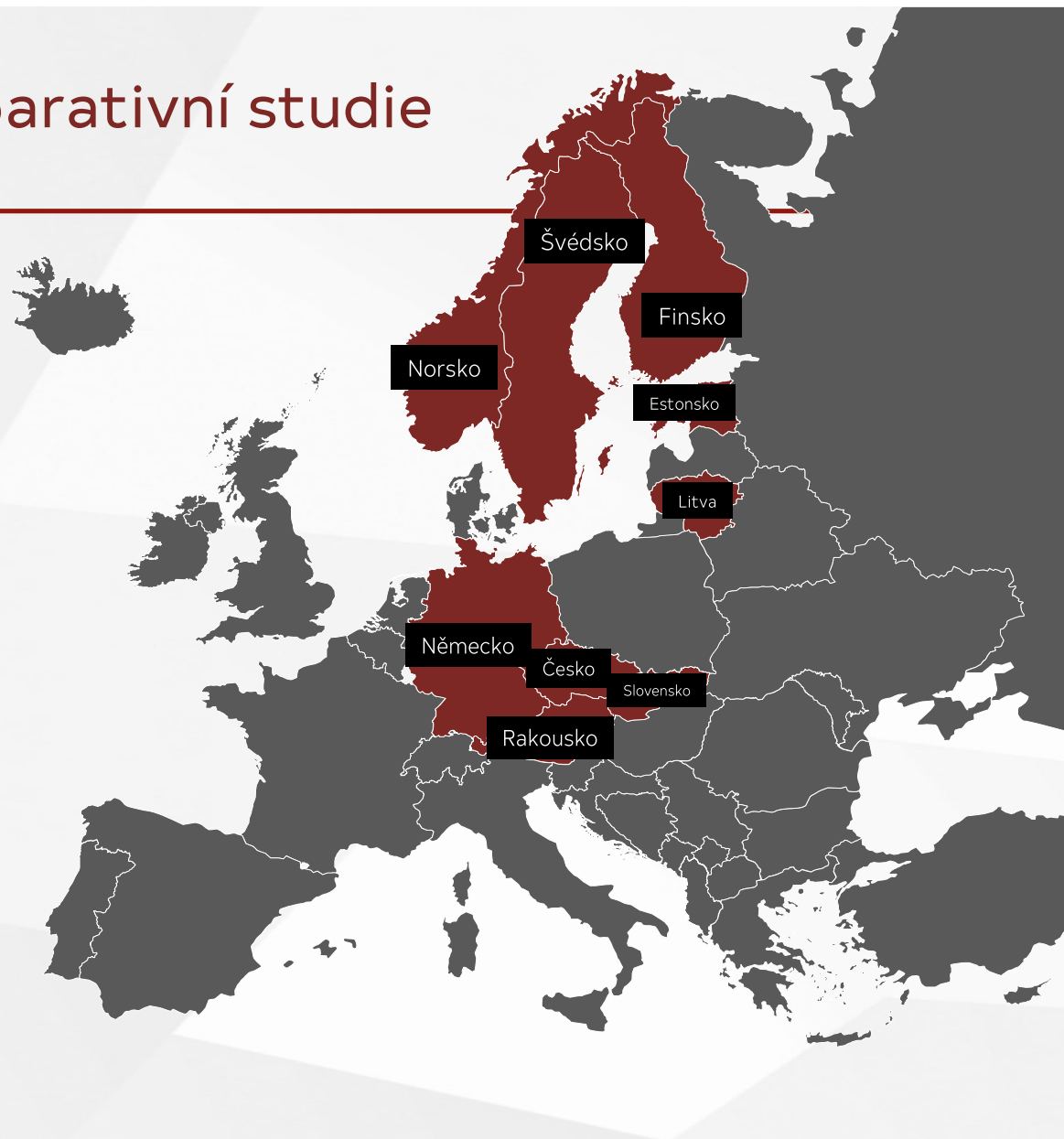
Ministerstvo spravedlnosti
České republiky

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

01

Úvod – Zadání komparativní studie

- Komparace proběhla ve vybraných státech: Česká republika, Slovensko, Rakousko, Německo, Kanada, Dánsko, Norsko, Finsko, Švédsko, Estonsko, Litva
- Komparace v oblastech: forma etických kodexů, jejich působnost, závaznost, vymahatelnost etických kodexů a řešení porušení, vzdělávání a podpora v oblasti etiky, příklady dobré praxe

02

Etické kodexy
soudců a státních
zástupců v České
republice

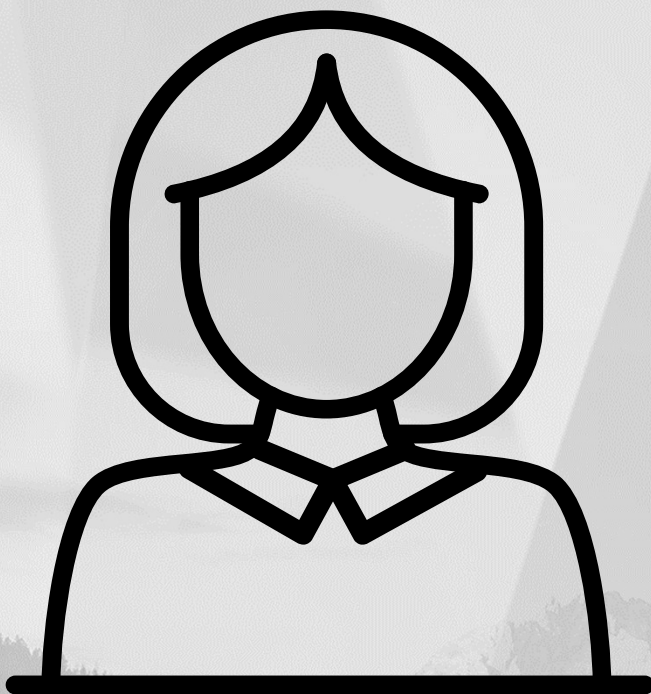

03

Etické kodexy v České republice – Soudci

Etický kodex soudce (2020), Etické zásady chování soudce (2005)

- Nejsou závazné a vymahatelné a jejich porušení není samo o sobě kárným proviněním
- Etický kodex soudce platí pro všechny soudce (projednání jednotlivými soudcovskými radami)
- Etické zásady chování soudce pouze na členy Soudcovské unie České republiky
- Upravují oblasti typické pro obdobné etické kodexy

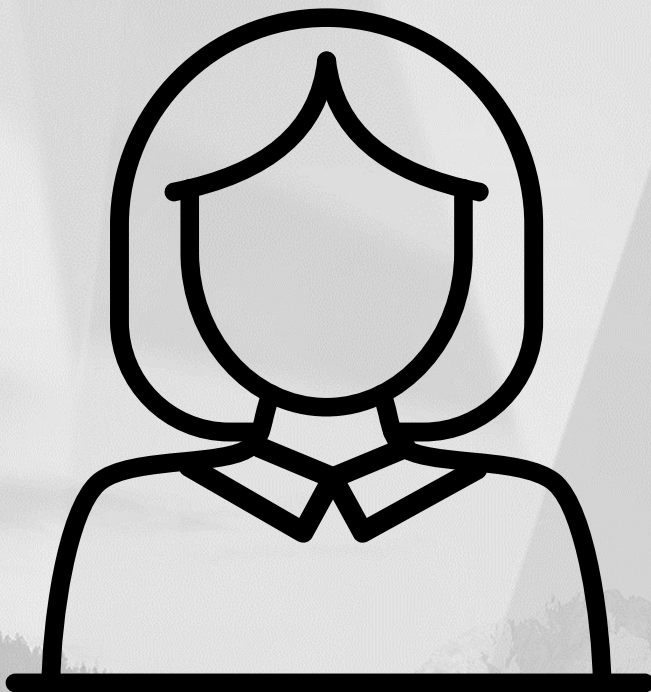
Etický kodex soudce	Etické zásady chování soudce
I. Nezávislost	I. Nezávislost
II. Nestrannost a rovnost	II. Nestrannost
III. Bezúhonnost a důstojnost	III. Bezúhonnost
IV. Odbornost a svědomitost	IV. Důstojnost
	V. Rovnost
	VI. Odbornost

04

Etické kodexy v České republice – Soudci

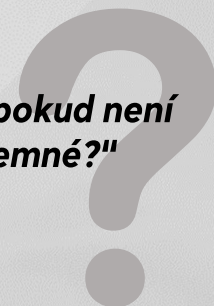
Etický kodex soudce (2020), Etické zásady chování soudce (2005)

- K oběma dokumentům existují obsáhlé metodické materiály
- Komentář k Etickému kodexu soudce
- Otevřený soubor etických dilemat soudce
- Poradenství v otázkách etiky: možnost obrátit se s žádostí o radu na předsedu soudu, ministra spravedlnosti či Etický soud Soudcovské unie České republiky
- Etický kodex soudce se věnuje problematice používání sociálních sítí, Soudcovská unie vydala dokument s názvem Etické meze působení soudce na sociálních sítích
- Statistiky k porušení těchto dokumentů nejsou vedeny

„Jsem připraven oznámit důvod své podjatosti i tehdy, pokud není veřejně známý a jeho zveřejnění může být pro mě nepříjemné?“

příklad otázky z Komentáře k Etickému kodexu soudce

05

Etické kodexy v České republice – Státní zástupci

Etický kodex státního zástupce (2019)

- Závazný pro všechny státní zástupce na základě společného opatření státních zástupců všech úrovní, č. j. 7 SPR 269/2017
- Patrně i vymahatelný – relativizováno kárnou rozhodovací praxí
- Etický kodex státního zástupce upravuje oblasti chování a jednání typické pro obdobné etické kodexy: zákonnost a nezávislost, nestrannost, odbornost, důvěryhodnost, důstojnost a vystupování, oblast spolupráce nejen s ostatními státními zástupci, ale i s dalšími orgány, a to i zahraničními

06

Etické kodexy v České republice – Státní zástupci

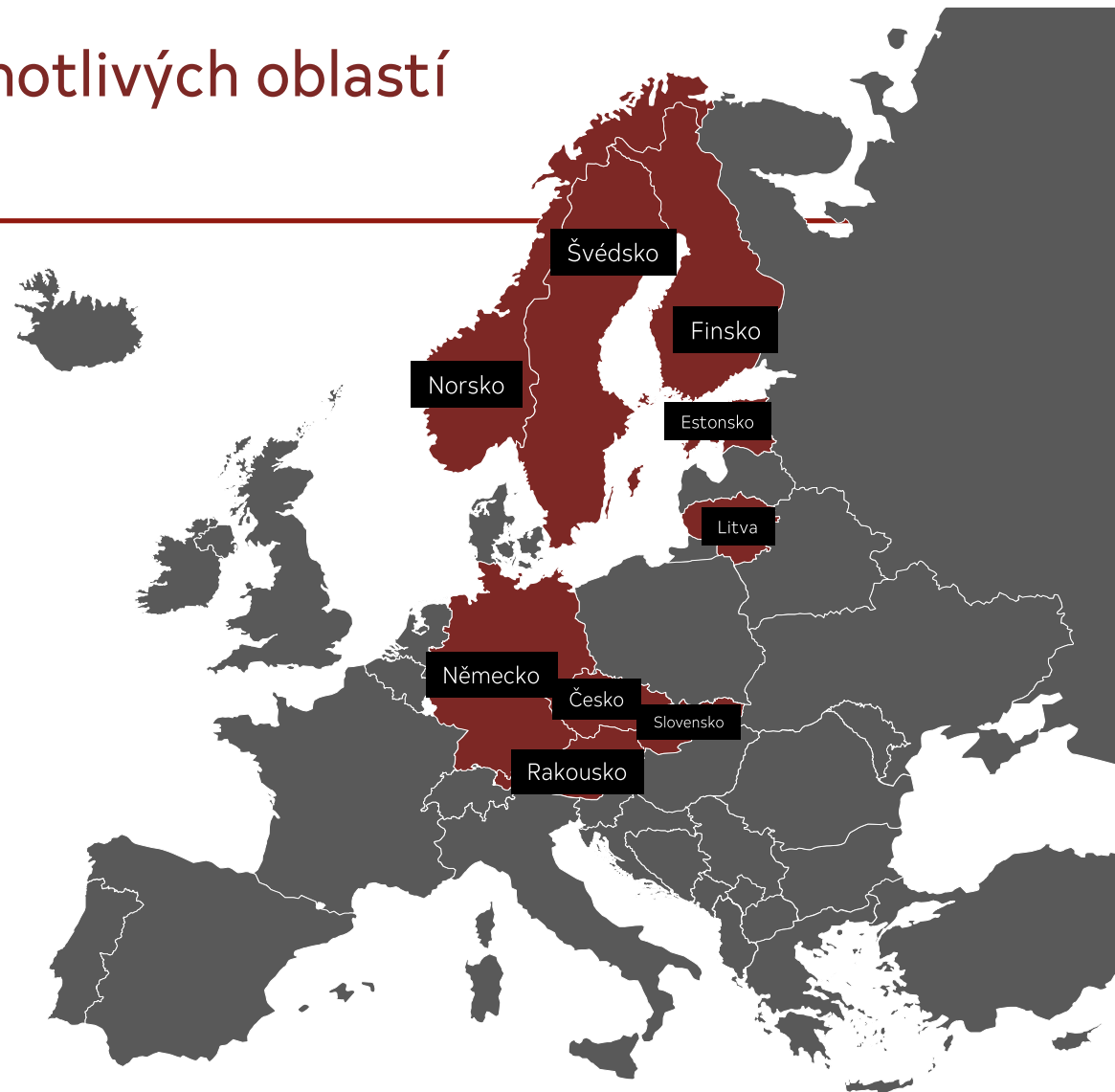

Etický kodex státního zástupce (2019)

- Metodická podpora zajištěna obsáhlým komentářem
- Stanoviska k etickým otázkám poskytuje Etická komise Unie státních zástupců České republiky
- Vedoucí státní zástupci mohou poskytovat na žádost konzultace k výkladu a dodržování Etického kodexu státního zástupce (čl. IV společného opatření)
- Statistiky k porušení Etického kodexu státního zástupce nejsou vedeny

07

Výsledky porovnání jednotlivých oblastí ve vybraných státech

08

Formy etických kodexů a jejich závaznost

Soudci

Česká republika, Německo, Rakousko, Kanada, Švédsko, Finsko a Dánsko

Převažuje nezávaznost

Státní zástupci

Česká republika, Slovensko, Kanada, Dánsko, Norsko, Švédsko, Estonsko, Litva

Závazný v porovnání s kodexy soudců

Norsko, Estonsko, Slovensko, Litva

Závazné etické kodexy

Rakousko, Německo, Finsko

Nezávazné etické kodexy

09

Oblasti chování a jednání, které jsou etickými kodexy upraveny

Soudci

Státní zástupci

Společné: nezávislost, nestrannost, rovnost, bezúhonnost, diskrétnost, přijímání darů, kontakt s veřejností

V Norsku je navíc řešena například povinnost zasáhnout, pokud se soudce dozví o podstatném porušení povinností jiným soudcem

Na Slovensku například o požadavek zvyšovat nejen své odborné vědomosti, ale též sociální dovednosti a vybrané osobnostní kvality

V Německu jsou naopak upraveny požadavky na umírněnost, lidskost a odvahu daného soudce

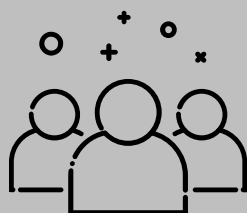
V Dánsku kladen požadavek na obezřetné používání ironie či slangu nebo na přístup do registrů a specializovaných systémů v souladu se zákonem

10

Zveřejnění etických kodexů

Soudci

**Dostupné online
pro širokou veřejnost**

Státní zástupci

**Zpravidla dostupné online
pro širokou veřejnost**

Výjimkou **Dánsko** – veřejně dostupné nejsou doplňující Pokyny pro správné chování a etiku na státním zastupitelství

11

Působnost etických kodexů

Soudci

Ve většině zemí výslovně uvedena působnost na všechny soudce

Česká republika, Slovensko, Kanada, Dánsko, Norsko, Estonsko, Litva

V ostatních státech je možné dovodit působnost na všechny soudce

Rakousko, Německo, Finsko a Švédsko

Státní zástupci

Výslovnou deklaraci všeobecné působnosti je možné nalézt v etických kodexech většiny států

Česká republika, Slovensko, Kanada, Dánsko, Norsko, Estonsko, Litva a Švédsko

V ostatních státech je možné dovodit působnost na všechny státní zástupce

Rakousko, Německo, Finsko

12

Metodická podpora pro praktické využití etických kodexů

Soudci

Ve většině porovnávaných států dostupné komentáře či praktické příručky

V Německu bylo připraveno kompendium etických a profesních standardů pro soudce a státní zástupce, které čítá přes 500 stran.

Ve Švédsku dostupné tři obsáhlé publikace *Správné chování soudců – zásady a problémy; etika a odpovědnost; profesní odpovědnost a dohled*

Státní zástupci

Téměř všechny státy mají komentáře k etickým kodexům (výjimkou Kanada a Finsko)

V Norsku dokument s 58 příklady etických dilemat.

„Peder Ås obdrží telefonát od svého dobrého přítele. Ten našel v ložnici svého syna něco, o čem si myslí, že je to dávka drog, a přemýšlí, co má dělat. Ås se mu rozhodne poradit.“

příklad z dokumentu

13

Vymahatelnost etických kodexů

Soudci

Souvisí se závazností, proto ve většině států nevymahatelné

Slovensko, Norsko, Estonsko a Litva

Vzhledem k závaznosti příslušných etických kodexů může vést porušení pravidel ke kárnému řízení dle předpokladů v příslušných zákonech

Státní zástupci

Souvisí se závazností, proto ve většině států vymahatelné

Česká republika, Slovensko, Kanada, Norsko, Švédsko, Estonsko, Litva

Vymahatelné etické kodexy

14

Instituty pro řešení porušení etických kodexů

 Soudci	 Státní zástupci
Litva Soudcovská etická a disciplinární komise a Čestný soud	Litva Etická komise státních zástupců
Slovensko Nejvyšší správní soud	Slovensko Nejvyšší správní soud
Norsko Dozorčí výbor	Norsko Porušení pokynů interně projednáváno
Estonsko Disciplinární komora	Estonsko Disciplinární komise
	Kanada Porušení pokynů interně projednáváno
	Švédsko Odbor dohledu generálního prokurátora či interní projednání

15

Řešení porušení etiky

Soudci

Litva
 napomenutí, důtka, důrazná důtka, odvolání soudce z funkce, zahájení řízení o obžalobě soudce

Slovensko
 písemná výtka, napomenutí, snížení platu až o 30 %

Norsko
 výtka, varování

Estonsko
 napomenutí, pokuta až do výše jednoho měsíčního platu, snížení platu, odvolání z funkce

Státní zástupci

Litva
 napomenutí, důtka, přeřazení na nižší funkci, zbavení funkce

Slovensko
 písemná důtka, snížení platu, odvolání z funkce vedoucího prokurátora, přeložení na prokuraturu nižšího stupně nebo zbavení funkce

Norsko
 rozhovor s přímým nadřízeným nebo nápravná opatření

Estonsko
 napomenutí, snížení platu či zbavení funkce

Kanada
 administrativní nebo disciplinární opatření, která mohou vést až ke ztrátě funkce

Švédsko
 administrativní nebo disciplinární opatření

16

Poradenství v otázkách etiky

Soudci

Ve většině států existence soudcovských rad či jiných orgánů pro etické otázky

Rakousko
Rada pro etiku

Norsko
Výbor pro soudcovskou etiku při Norské asociaci soudců

Estonsko
Etická rada soudců (lze se obracet i anonymně)

Státní zástupci

Poradenství v etických otázkách většinou mohou poskytnout nadřízení daných státních zástupců

Litva
Etická komise státních zástupců

Dánsko
Čekatelé na funkci státního zástupce mají během své přípravy k dispozici svého mentora

17

Poskytovaná školení pro etické kodexy

Soudci

Školení ohledně etických otázek především **skrze justiční akademii**

Někde jsou etické otázky součástí přípravy na výkon funkce

(Slovensko, Rakousko, Švédsko, Estonsko)

Např. v Norsku je etika nedílnou součástí vzdělávání soudců

Státní zástupci

Školení ohledně etických otázek především **skrze justiční akademii**

Jinde jsou etické otázky součástí přípravy na výkon funkce

(např. Dánsko, Švédsko)

V Dánsku tak existuje např. školení nových státních zástupců, které je zaměřeno na typická etická dilemata v praxi

18

Vyhodnocení statistik týkajících se porušení pravidel etiky

Soudci

V Norsku jsou omezené informace veřejně dostupné ze zpráv Dozorčího výboru

Do roku 2020 Dozorčí výbor rozhodl o uložení disciplinárního opatření celkem v 87 případech, přičemž v sedmi z nich bylo vydáno varování

V Litvě jsou statistické údaje týkající se porušení etiky zpracovány ve výročních zprávách Soudcovské etické a disciplinární komise

V ostatních porovnávaných státech se statistiky nevedou

Státní zástupci

V porovnávaných státech se statistiky nevedou

19

Etika na sociálních sítích

Soudci

Státní zástupci

Některé etické kodexy pravidla chování na sociálních sítích speciálně neupravují

Je možné přiměřeně vycházet z obecných pravidel obsažených v etických kodexech (např. státní zástupci na Slovensku, ve Švédsku či v Litvě, soudci v Dánsku či ve Finsku)

Kanada

Součást Etických principů pro soudce

Dánsko

Součást Pokynů pro správné chování a etiku na státním zastupitelství

Švédsko

Akademie soudního vzdělávání připravila neveřejná doporučení vhodného chování

20

Příklady dobré praxe

Metodické

- Deklarovaná **nezávaznost** etického kodexu
- ◆ **Zakotvení kodexu** jako interpretační pomůcky
- Zpracování **komentáře** k etickým zásadám
- Zpracování **praktické příručky** obsahující modelové případy

Personální

- **Soustavná činnost** samosprávného orgánu charakteru soudcovské rady
- Existence **možnosti konzultací v konkrétních případech** u nezávislého orgánu (i anonymně)
- **Školení** zaměřená na profesní etiku **jako součást přípravy** na výkon profese soudce či státního zástupce

21

Závěr

- Etické kodexy soudců a státních zástupců v České republice zpracovány na velmi vysoké úrovni
- Etické kodexy představují dobrý signál pro širokou veřejnost
- Vhodně připravená metodická podpora k etickým kodexům
- Co zlepšit?

Děkuji za pozornost

JUDr. Jaromír Císař, Ph.D.